

★ Млади борац

ОРГАН УЈЕДИЊЕНОГ САВЕЗА АНТИФАШИСТИЧКЕ ОМЛАДИНЕ СРБИЈЕ

Број 29 Година II

11 МАЈ 1945

ЦИЕНА 1.— ДИНАР

ДЕВЕТИ МАЈ ПРАЗНИК ПОБЕДЕ И СЛОБОДЕ

Маршал Југославије, друг Тито, одржао је 9 маја преко београдске радио станице говор поводом капитулације фашистичке Немачке. Маршал Тито је између осталог рекао:

Војници, подофицири и официри! Радинци, сељаци и грађани!

Четрдесет девет мјесеци надчовјечанских напора и пролијевања крви наших народа уредило је плодом, уродило је пуном победом наших народа у заједници са Уједињеним нацијама, у првом реду са Совјетским Савезом, Енглеском и Америком. Некада страшна и на око непобједива сила, данас је скршена. Побједила је праведна ствар Уједињених народа над оним разорним силама које су хтјеле наметнути човјечанству неки нови поредак, поредак ропства и патњи. Овај најстрашнији рат у историји човјечанства коштао је десетине милиона људских жртава у Европи. Помахнитали њемачки, талијански фашизам и њихове крваве слуге, које су се нашле у свим европским земљама, истребљивали су у позадини мирно становништво, истребљивали су све оне који се нису мирали са судбином Хитлеровог такозваног »новог поретка« у Европи. Стојине логора типа Мајданека и Јасеновца, логора грозота и смрти, остаће на вјечна времена као језовита опомена свима народима да никада више не допусте понављање такве трагедије, да учине све да се узрочник те трагедије — фашизам у корјену уништи.

Војници, подофицири и официри Југословенске армије!
Партизани и партизанке!

Херојизам и пожртвовање од почетка рата 1941 године па до данас, под најстрашним условима у борби са неупоредиво надмоћнијим силама непријатеља, био је примјер за све поробљене народе у Европи. Ваша бесмртна дјела вјечито ће живјети у срцима наших народа и њихових будућих покољења. Попришта славних битака на Сутјесци, Зеленој Гори, Козари, на Неретви и тако даље, остаће вјечити споменици херојизма вашег и ваших палих другова. Они ће надахњивати будућа покољења наших народа како се воли своја отаџбина и како се умире за њу. Они ће бити споменици нашег народног поноса у борби за своју слободу и независност.

Нова Југословенска армија, армија именована у јеку најжешћих борби, армија коју сачињавају ви, истинска народна армија, која је извојевала такве сјајне побједе, мора остати и остаће непоколебљиви бранилац тековина наше надчовјечанске борбе. Наши народи Југославије, наша ослобођена браћа у Истри, Словенском Приморју и Корупшкoј, упиру у вао

бесправљем изнутра труле Југославије, ми данас имамо демократску федеративну Југославију равноправних народа. То је резултат ваше упорности, вашег пожртвовања и вјере у своју праведну ствар.

Синуо је велики дан мира и слободе. Долазе нови дани мирне изградње наше разорене земље. Сада треба да извојује-

за побједу праведне ствари Уједињених нација дали велике жртве. Наше мисли упућене су свим оним народима који су се борили и патили у фашистичком ропству. На овај велики дан побједе упућене су мисли наших народа браћом оружју и крви на Балкану, који су такође издржали велике патње од истог непријатеља и дали свој део у овој побједи.

Девети мај 1945 године јесте дан заједничке побједе, јесте заједнички празник свих Уједињених народа. Желимо да овај велики дан буде дан надахнућа и тежњи свих Уједињених народа ка трајном миру и међусобном разумјевању. Увјерен сам да тумачим жељу свих наших народа када кажем да би се народи Југославије осјетили срећни да и после ове велике побједе на бојном пољу влада међу Уједињеним нацијама иста једнодушност и разумјевање у миру као што је владала и у рату.

Упућујем свој позив свима заведеним који су служили са оружјем у руди окупатора, без обзира да ли се они налазе у четницима, усташама, домобранима и тако даље, да одмах положу своје оружје и предају се најближим властима. У исто време изјављујем да народи Југославије — градитељи нове срећније Југославије, неће дозволити никоме да их омета у њиховим напорима у тој изградњи.

Са свима онима који би то продужили наш народ и наша војска ће немилосрдно поступити.

Наређујем свим војним јединицама, ма гдје се оне налазиле, да смјеста разоружавају све оружане формације које су досада биле у служби окупатора или које би се покушале формирати мимо Југословенске армије. Наређујем да се сав ратни материјал: лако и тешко наоружање, магацини са ратном спремом и храном, војни и други објекти, одмах предају јединицама Југословенске армије.

Да живе наши велики савезници Совјетски Савез, Енглеска и Америка!

Да живи непобједива Црвена армија — ослободитељица и њен велики вођа Стаљин!

Да живе армије наших савезника Енглеске и Америке и свих Уједињених нација!

Да живи славна Југословенска армија, понос народа Југославије!

МАРШАЛ СТАЉИН

МАРШАЛ ТИТО

своје очи са дубоком вјером да ћете ви знати очувати њихову извојевану слободу.

Народи Југославије!
Срби, Хрвати, Словенци, Македонци, Црногорци, муслимани!

Освануо је дуго жељени дан кога сте ви са тако великом чежњом очекивали. Дошао је празник и на наше улице. Коначно је побјеђена највећа фашистичка сила у Европи — Њемачка, која је задала много јада и жртава нашим народима. Побјеђена је она сила која вас је хтјела поробити и истријевити. Вас су њемачки и талијански фашисти међусобно завађали да бисте се ви сами међу собом истребљивали. Али ваши најбољи синови и кћери надахнути љубављу према својој домовини и према вама, својим народима, спријечили су овај паклени план непријатеља. Умјесто међусобних раздора и непријатељстава, ви сте данас уједињени у једну нову и срећнију Југославију. Умјесто старе, корупцијом и

мо нову велику побједу, да изградимо нашу разорену земљу и учврстимо нашу истинску народну власт. Да учврстимо још више наше братство и јединство, тако да га више никада никаква сила неће моћи разрушити. И за ту побједу ће бити потребни огромни напори свих народних снага. И у том циљу треба уложити сав свој елан и пожртвованост као што су га улагали ваши синови, браћа и сестре на бојном пољу. Само максималним залагањем скратиће се рок обнове наше земље.

На дан ове велике побједе Уједињених народа над заједничким непријатељем мисли свих наших народа Југославије упућене су захвалношћу славној и непобједивој Црвеној армији — ослободитељици и њеном генијалном руководиоцу Стаљину. Упућене су са захвалношћу херојским народима Совјетског Савеза, који су у овој надчовјечанској борби дали највеће жртве. Упућене су нашим великим савезницима Енглеској и Америци и њиховим армијама, који су

НАШ ПРАЗНИК

Никакве речи, ни митраљеви, ни топовске салве, ни ватромети ни звона са црква не могу исказати колика је радост народа.

Оно за чим се четири дуге и тешке године жудило, што се чекало и о чему се мислило, за што се борило, о чему се некад са уздахом а некад са песмом у јуришу и на раду говорило — најзад је дошло. Толико хваљена «непобедива» немачка војна сила најзад је под ударцима Црвене армије и великих савезника положила оружје и престала да постоји. За убијање и пљачку, за крв и сузе, за мучења и част скоро свих европских народа немачке разбојнице стигла је заслужена судбина. Они који су свуда сејали само смрт и пустош, жању сада поред смрти и пакао. Црвена армија и савезници побринуће се већ да их тамо сместе.

Од Стаљинграда до Берлина има 2.000 километара. Тај пут је обележен немачким лешевима. Атлантски океан далеко је од Лабе 1.100 километара. И тај пут је обележен немачком крви. У Југославији, Албанији и Грчкој сваки друм, свака пруга, а у неким крајевима и свака чука постали су гробови за немачке лешинаре. Четири године је хитлеровска чизма бахато газила по европским земљама и надувени швабо, као претставник «више» расе и «више» културе клао невину децу, убијао жене и старце по градовима и селима, уништавао људе у концентрационим и заробљеничким логорима. Четири године је у поробљеним земљама одјекивао јаук и плач али и пламени позив свим људима света да што пре униште фашистичког разбојника.

У очима нападаених и измучених људи и жења ослобођених земаља, у очима херојских бораца-партизана и ослободилачких војски опет су се појавиле сузе. Овога пута то нису сузе које оплакују изгубљено које заветују на још немилосрднију борбу, сузе ватрене мржње према непријатељу. Овога пута то су сузе радости, сузе љубави за борце-ослободиоце и рушиоце немачког фашистичког гнезда, одакле су полудели фашисти блували уништавајућу ватру за човечанство, сузе љубави за Црвену армију, за великог Стаљина и савезнике који коначно уништише организовану фашистичку ратну машину у Европи.

Словенски народи са поносом гледају у свог најстаријег брата, у велики руски народ, који је поднео највеће терете и дао највеће жртве у борби за одбрану човечанства од немачког империјализма, који је спасао словенске народе од потпуног уништења. Наш народ је и раније говорио «мајка Русија». Сада је она као права мајка дошла да заједно са осталим совјетским народима, са славном Црвеном армијом пружи нашој Армији драгоцену помоћ и да заједно са савезничким армијама и нашом Југословенском армијом доведе разбојничке хитле-

ровске банде до капитулације. Наша захвалност за огромну помоћ нашој борби и за одлучујуће ударе по немачкој војној сили најбоље ће се изразити ако до краја унишимо све остатке фашизма и реакције у нашој земљи, ако унишимо све непријатеље народа, све непријатеље Совјетског Савеза, ако унишимо сваку клику за стварање поновног пљачкашког напада на СССР.

Немачка је капитулирала. Са гордошћу наши људи изговарају те речи. Они у капитулацији Немачке гледају и свој допринос. Они памте небројене непријатељске офанзиве, и глад, и зиму, и битке без муниције, и дуге маршове. Они памте најбоље синове наших народа, који су дали саме себе у борби за ослобођење. Они памте и Бањицу, и Јајинце, и Јасеновац, и Градишку и вешала на Терезијама. Када су Немци били код Стаљинграда и на границама Египта, они су у нашој земљи морали да сахрањују своје мртве. А када су са тих положаја морали да се повлаче пред надмоћи савезника, они су и у нашој земљи морали да повећавају број својих дивизија. Све се то не може никада заборавити. Због тога капитулација Немачке изазива у нама гордост, јер можемо смело свакоме погледати у очи и показати наше резултате у току овога за човечанство најопаснијег рата.

Немачка 1945 године не капитулира по први пут. Она је до сада више пута повела освајачки рат и више пута капитулирала. Немачка је капитулирала и 1918 год. Али овога пута у борби са фашистичком Немачком наши су народи не само водили успешну борбу са непријатељем, већ и разголитили све домаће издајнике и помагаче непријатеља и на тај начин себи омогућили стварање правне народне власти, која ће му убудуће боље осигурати безбедност и заштиту. Немачка не капитулира по први пут, али ми по први пут стварамо своју народну државу коју ћемо уредити тако да онемогућимо живот свим немачким чанколизима. Немачка не капитулира по први пут, али наши народи по први пут добијају у оквиру граница своје државе оне земље које су њихове: Трст, Ријека, Истра и Горица по први пут улазе у састав својих матица Словеније и Хрватске. Немачка не капитулира по први пут, а ни италијански империјалисти се не боре по први пут да опет отму наше земље. Али овога пута ће они задњи и последњи пут добити наш одговор, јер нема више њиховог главног упоришта, нема више хитлеровске Немачке.

Немачка је капитулирала а демократска федеративна Југославија, под вођством свога великог маршала Тита смело корача напред, заједно са свим демократским народима у срећну будућност.

На наше је улице дошао празник.

Ј. Марјановић

КАПИТУЛАЦИЈА НЕМАЧКЕ

Смртно рањена фашистичка звер, која је већ недељама била у ропцу, дотучена је у својој јазбини. Крвни непријатељ целог слободољубивог човечанства, изазивач најстрашнијег империјалистичког рата, нацистичка Немачка, безусловно је капитулирала. Поробљени европски народи су дефинитивно ослобођени тешке море, која их је годинама притискивала. Уништењем Немачке као државе коначно је уклоњена прва и највећа препрека за организовање трајног светског мира.

У тренутку капитулације Немачка оружана сила била је уништена. После предаје двеју највећих армиских група, жалосни остаци немачких армија, који су још пружали извештај отпор на појединим отсецима фронта, били су у расулу. Опкољени са свих страна, они су сигурно ишли у сусрет свом уништењу. Док је при крају првог светског рата Немачка понудила предају да би избегла војничку катастрофу и окупацију целе своје територије од стране савезника, сада, на завршетку другог светског рата, нацистичка Немачка је капитулирала тек пошто ју је већ задесила катастрофа и пошто је губитком скоро целе своје територије престала да постоји као држава. После више од пет година и осам месеци немилосрдних рата, који је углавном водила ван својих граница, рата у коме је безобзирно употребљавала сва дозвољена и недозвољена сретства, Немачка је тучена на својој територији. Тотални рат је довео Немачку до тоталне пропасти.

У овом последњем чину, Немачка трагедија у режији Хитлера и Гебелса претворила се у јевтину комедију, чији би призор изазвао само презрив смех да нацистички злочини, који су откривени у Белзену, Бухенвалдеу и Дахау, нису изазвали у нама осећање беса и гушања и жељу за праведним кажњавањем злочинаца. Вагнеровски декор Трећег немачког царства, које се распало под ударцима савезника, изгледа да није деловао на нацистичке вође. Они су показали врло мало жеље да херојски умру. Верни примери свога вође, који је нестало под прилично сумњивим околностима, неки нацистички прваци, захваћени таласом напрасног умирања, покушавају да на сваки начин неприметно сићу са политичке позорнице и пређу у илегалност, како би избегли заслужену казну, а по могућству и даље наставили свој рад, док се други нацистички прваци радо предају савезницима и понизно нуде своје услуге.

Немачки народ је и под новим околностима остао доследан свом, могло би

се рећи, урођеном опортунизму. Добро дресиране, навикле да се покоравају свакој власти, немачке масе и не помишљају на учествовање у ма каквом покрету отпора, већ се упињу да се прилагоде новим приликама.

Поред непознавања психологије свог сопственог народа немачки властодршци су показали и пуну неспособност процењивања међународне политичке ситуације. После неуспелог покушаја да слабењем западног фронта, које је имало за последицу улазак англо-америчким армија у срце Немачке, компромитују одлуке о разграничењу окупационих зона, које су донете на Кримској конференцији, нацистички вођи су покушали да једностраном понудом безусловне капитулације поколебају слојност савезника. Међутим, тај наивни покушај нашао је достојан одговор у одбијању западних савезника да приме капитулацију. Ни делимична капитулација појединих армиских група, које су се налазиле изоловане у великим оперативним казанима, није имала жељено политичко дејство, пошто је савезничко вођство и овом приликом одбило да прими предају оних немачких армија, које су држале фронт према совјетским трупама. Тек када је цела Немачка пала у руке савезника, немачки генерали и партиски прваци најзад су изгубили своје уобичајено ведро и оптимистичко расположење и увидели да је ситуација безнадежна и да је очајнички отпор у току последњих месеци, који је немачки народ платио милионима жртава, био узалудан. Они су били немоћни пред догађајима који су се развијали вртоглавом брзином. Њима је преостало једино да прихватањем безусловне капитулације оформе постојеће стање ствари и они су пожурили да то учине.

Прихватањем безусловне капитулације од стране немачких властодржаца рат је завршен свега неколико дана раније него што би био завршен да је дошло до настављања војних операција. Немачка ратна машина била је коначно слоњена. Спајањем свих савезничких снага, које је било резултат извођења једног јединственог стратегског плана, био је створен чврст обруч око остатка дезорганизованих немачких армија. Тиме су војне операције на свим фронтима коначно добиле тактички карактер. Фаза тактичког распарчавања у којој су се последњих дана налазиле немачке јединице, прешла је на извесним отсецима фронта, у првом реду оним које су држале англо-америчке трупе, у фазу локалних операција чишћења.

Љубљана и Загреб ослобођени

Трупе Југословенске армије ослободиле су 7 маја Љубљану, главни град федералне Словеначке, град у коме је поникла Народно-ослободила фронт. Град — херој доживео је своје ускрснуће. Љубљана је прешла тежак и трновит, али славан пут. Окупљено око Народно-ослободила фронт, која је формирана још у априлу 1941 год., становништво Љубљане херојски је издржало четворогодишњу бескомпромисну борбу против окупатора и његових помагача и изашло из ње као победилац.

Један дан после ослобођења Љубљане, наше трупе су, сломивши жесток непријатељски отпор, заузеле и ослободиле и главни град Хрватске Загреб. Хрватски народ који је годинама стењао под притиском усташког јарма, дочекао је дан ослобођења своје престонице. Непокорени слободарски Загреб часно је издржао тешка искушења која му је донела крвава усташка страховлада. На притисак и терор он је одговарао отпором и борбом. Светле жртве које је народ Загреба и целе Хрватске дао, за опште дело ослобођења наше заједничке отаџбине од фашистичког ропства, представљају залог братства и јединства хрватског народа са свим осталим наро-

дима Југославије. Зато слободарски Загреб дочекује данас уздигнуте главе празник свог коначног ослобођења.

Празник ослобођења Љубљане и Загреба симболично се слио са празником ослобођења целог човечанства од хитлеровске куге. Зато Љубљана и Загреб и цео словеначки и хрватски народ данас славе своје ослобођење у знаку опште победе над непријатељем, у знаку братства и јединства са свим народима Југославије, у знаку ослобођења и уједињења свих југословенских земаља.

У овом тренутку ми смо у мислима заједно са хрватским и словеначким народом. Њихова радост је и наша радост. Ми смо били заједно у тузи и ми ћемо бити заједно и у радости. Међутим, када мислимо о Словеначкој, поред осећања велике радости, нас обузима и осећање високе моралне дужности. Дужности и обавезе словеначког народа су наше дужности и обавезе. Идеја уједињења свих словеначких области у федералну Словеначку у оквиру демократске федеративне Југославије, за коју су давали своје животе хероји Народно-ослободила фронт, обавезује и нас. Ми морамо уложити све своје снаге у деловно остварења.

Сломљено је дрво фашизма

ИСТРА ЈЕ НАША

Данас, када је цело Словеначко Приморје један крик за слободом, једно велико ратиште, где се од словенске обале Јадранског Мора до извора Соче и Бенешке Словеније цео народ бори за независност словеначке земље, трупе наше победом о-венчане Југословенске армије продрле су у Трст и оствариле 100-годишњи сан свих Словенаца.

Када је пре 25 година пао најтежи мрак на тај део словеначке земље, изгледало је, да је са злочинским Рапалским уговором и лажним, насилним, националним границама, које су живо задрле у словеначко тело, судбина приморских Словенаца запечаћена. Али је и у том тешком рату горео у срцима свих приморских Словенаца пламен љубави за словенску земљу, у њима је живела вера у ослобођење и спас целокупног словенског народа у сједињеној слободној Словенији и државној заједници са словенском браћом.

Та љубав и вера садржавале су сав гнев и отпор народа, који је трпео 25 година ропство италијанског фашизма, она је била крик за праведном осветом милиона суза и потока невино проливане крви. У њој је био револт читавог приморског народа, његова челична воља, његова безгранична пожртвованост у борби за властиту слободу, за бољу будућност јужно-словенских народа, за лепши живот читавог човечанства.

Крвавим словима написане су поједине странице историје Словенаца на Приморју, који су се у сталним борбама кроз дуга столећа борили за своју слободу и независност. У својој новој историји морали су се борити против Немаца, који су у свом похлепном и охолном надирању на исток, у циљу поробљавања продирали на Јадранско Море и градили мост преко живог тела словенског народа, и против Италијана, који су у својој римској империјалистичкој похлепној заслепљености надирали на источну обалу Јадранског Мора.

Народ је издржао и са борбеним гневом и свегом вером у победу правде борио се и челичио у отпору против туђег освајача, који је убијао борце за народна права, затварао их и мучио по тамницама, исељавао у далеке крајеве своје државе, која је словенску земљу економски уништавала, социјално запостављала и културно бацала у мрак.

Данас тај народ живи у таквом полету исконских снага, какве није развио никад до сада, и у борби за слободу пише најсветлији лист своје историје. Овај отпор је најснажнији и најјаснији одговор на питање, чије је Словеначко Приморје. Сједињени с осталим југословенским народима црпли су Словенци у Приморју у борби дубоко сазнање из историјских речи маршала Тита: »Наш народ борио се за своју слободу, за своју независност, за бољу и

срећну будућност, али наш народ се бори такође за ослобођење оне наше браће која већ деценијама чаме у ропству. Овом борбом наша браћа у Истри, Словеначком Приморју и Корупшкој, морају бити и биће ослобођена и живеће слободно у својој домовини заједно са својом браћом. То је жеља свих нас, то је и њихова жеља. Туђе нећемо, али своје не дамо».

Ове речи нашег великог маршала постају сада дело, обистинују се давни снови и тежње свих приморских Словенаца, читавог словенског народа.

Већ од раних јутарњих часова, сав Београд одушевљено поздравља овај велики историјски догађај, све мисли су данас код наше славне Армије на обали Јадранског Мора, код оне наше браће која су највише патила, најјаче жудела за слободом и зато ју у највећој мери заслужила. Сви Словенци, који живе у Београду и у другим крајевима наше ослобођене државе и већ дуге године жуде за повратком у домовину, ганути до суза кличемо:

Здраво браћо и сестре у Словеначком Приморју! Здраво ви, мученици, борци, будни стражари словенског народа. Здраво сви ви код словенске обале Јадранског Мора до извора Соче и Бенешке Словеније. Из патњи и крви родио се велики дан ускрса, зарудила је зора ваше и наше сунчане будућности, отпочело је ново историјско доба читавог словенског народа.

др. Иго Груден

БОЉЕ РАД НЕГО ГЛАД

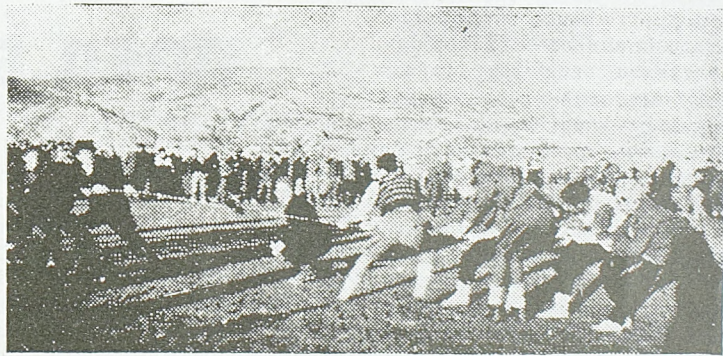
Нови Пазар, опустошени, полуразрушени санџачки град, који је до пре неколико месеци грцао у фашистичком ропству, доживео је ових дана ретку и велику свечаност. Почетком месеца маја одржана је у њему прва конференција омладине читавог новопазарског округа, на којој је око шест стотина присутних омладинаца и омладинки дало још једанпут доказа о својој љубави према Титу, према својој новој држави и своме народу — дало доказа о својој љубави према крваво стеченој слободи и о чврстој решености да се та слобода чува. Чврсто здружени и братски повезани корачали су улицама Новог Пазара и српски и муслимански омладинци, уједињени мишљу и заједничким радом на обнови земље.

Конференција је почела с радом 3 маја у присуству представника народне власти, војске, ЈНОФ-а, представника Главног одбора УСАО Србије и других представника из Србије и Црне Горе. Конференција је трајала два дана.

Отварајући конференцију, другарица Милка Шћепановић, секретар иницијативног окружног одбора УСАОС-а, поздравила је представнике народне власти и других организација и позвала да једним минутом ћутања одају пошту омладинцима палим у борби за ослобођење. Затим су, бурно поздрављени, конференцију поздравили представници народно-ослободилачког одбора, друг Илија Ђоковић и представник НОФ-а, друг Велибор Љујић. Велико разумевање за припајање новопазарског округа Србији, омладина је по-

тврдила приликом поздравне речи делегата Главног одбора УСАО Србије, друга Данила Пурића. Он је између осталог рекао: »Наша народна власт тражи од УСАОС-а да обради плодна поља Војводине и УСАОС је тај задатак примио. И ви, омладино новопазарског округа, нећете изостати из о-

чито је бурно поздрављена младомуслиманка Васка Бегић, која је између осталог рекла: »Кад је муслиман Мујо Мусић пао у борби рањен, друг Мило-савић Јеврем покушао је да га спасе и притом је погинуо. То је један од многих случајева у којима су загрљени гинули Срби и муслимани».

Омладина Санџака на једној спортској приредби

младине осталих крајева федералне Србије! Ове речи омладина је примила са великим одушевљењем, дуго скандирајући: »Хоћемо рад — сви на рад!«, »Боље рад него глад!« и громко кличући федералној Србији.

Радни део конференције почео је рефератом другарице Миле Ђорђевић, у коме је изнето херојство санџачке омладине у борби против фашиста и домаћих издајника. Реферат је садржао мноштво епизода из бојева III санџачке бригаде, које потврђују братство и јединство српске и муслиманске омладине Санџака. У дискусији су узели учешћа многи делегати. Наро-

у реферату другарице Милке Шћепановић и кроз дискусију говорило се о активности омладине новопазарског округа на фронту и у позадини и о чврстој решености да заложу све снаге у радовима на обнови земље.

На крају конференције додељена је прелазна заставица златарској омладини за њен досадашњи рад. За ударнике округа проглашени су: Воја Пејатовић, Мухарем Хашимуртезић, Назиф Челебић, Буда Дивац, Веска Хашимбеговић, Душан Миловић, Џафер Смаилбеговић, Реџеп Сејдович, Муња Града, Асим Међедовић, Мехо Бегић, Шефкет Кадришић и Доброло Рођеновић.

Обрадимо сваку стоицу земље — осигурајмо исхрану своме народу!

Први конгрес антифашистичке омладине Босне и Херцеговине

6 маја отпочео је у Сарајеву Први конгрес антифашистичке омладине Босне и Херцеговине. Омладина Босне и Херцеговине јуначки се борила против окупатора и домаћих изданика упркос њиховим беспримерним зверствима и злочинима. Та неопштедна борба је омогућила антифашистичкој омладини Босне и Херцеговине да присуствује свом Првом конгресу у слободном Сарајеву.

Поред 1800 делегата из Босне и Херцеговине Конгресу присуствују и делегације омладине Србије, Црне Горе, Македоније, Хрватске, Словеније, Војводине, Бугарске и Грчке. Поред омладинских делегата присутни су и чланови прве народне владе на челу са председником Родољубом Чолаковићем.

После одушевљених манифестација и клицања маршалу Титу, народној власти, антифашистичкој омладини целога света и омладини братске Бугарске и слободарске Грчке, узео је реч члан Земаљског одбора УСАО-БИХ-а Стојан Бјелајац, који је предложио да се у почасно претседништво изабере маршал Тито, маршал Стаљин, Винстон Черчил, претседник САД Труман, претседништво Народне скупштине Босне и Херцеговине, чланови ЦО УСАОЈ-а. Пошто је изабрано радно претседништво узео је реч претседник Народне скупштине др. Војислав Кеџмановић, који је истакао четворогодишње напоре и жртве које је поднела Босна и Херцеговина. По завршеном говору др. Кеџмановића поздрављао је рад Конгреса претседник владе Родољуб Чолаковић. У име Извршног одбора ЈНОФ-а Босне и Херцеговине говорио је Осман Карабеговић, после кога је узео реч секретар ЦО УСАОЈ-а Рато Дугоњић. У

свом говору Рато Дугоњић је нагласно жртве које је омладина до сада поднела. Нарочито је истакао потребу словенске солидарности. Одушевљено поздрављен пуковник Перо Косорић, командант трећег корпуса, поздравио је омладину Босне и Херцеговине. Делегати бугарске и грчке омладине били су поздрављени одушевљеним клицањем. За њима су говорили делегати свих федералних јединица. Претседавајући Миле Перковић позвао је затим омладину свих федералних јединица на такмичење у раду на обнови и подизању наше земље.

Радни део Конгреса отпочео је рефератом Миће Ракића, члана иницијативног одбора УСАО-БИХ-а. У свом реферату: »Заједничком борбом створили смо нову домовину« Мића Ракић описао је славан али тежак пут до слободу коју данас уживају народи Босне и Херцеговине. Велики удео у борби за слободу имала је слободарска омладина Босне и Херцеговине. Небројени су примери херојских подвига омладине која је била свесна да се бори за своју слободу и за своја права.

У оквиру програма Првог конгреса одржан је у парку поред Принциповог моста омладински митинг, посвећен успомени Гаврила Принципа и »Младе Босне«. После митинга откривена је спомен-плоча Гаврилу Принципу.

Конгрес наставља са радом.

МАКЕДОНЦИ У ОСЛОБОЂЕЊУ ВИНКОВАЦА

Претходнице су се кроз јутарњу измаглицу пушкарале са фашистичким претстражама, када су борци једне македонске бригаде, развијајући се у стрелце, из тек ослобођеног села Мирковца почели да се приближују граду.

Десно се већ борила једна српска бригада.

Предња немачко-ушашка митралеска гнезда одула су ватру. Ускоро се нека од њих открила и наши лаки бацачи ступили су у дејство. На неколико стотина метара пред нама појављују вали су пред сваког пуцња облачићи прашине и дима.

Требало је заузети једну благу узвишицу. У даљини десно чула се јака топовска српска. То је тукла артилерија српске бригаде.

Одједном се, у даљини иза нас, зачуо шум мотора.

— Наши авиони, наши авиони — преносило се међу борцима.

— Сада ће им запрашити.

— Чекај, швабо, дала ти се прилика да видиш партизанску авијацију.

Са свих страна почеле су да се издижу ракете у правцу немачко-ушашких положаја.

— Пребацуј се. Опрезно. Сагни се! — докивали су командир и водници. У граду и на немачким положајима димило се од експлозија. Час издижући се, час спуштајући се, кружили су наши авиони изнад бојишта. Неколико швапских противавионских митраљеза покушало је да пуца, али су брзо ућуткани бомбама и рафалима из авиона.

Када су одлетели, наши су већ били на узвишици. Но даље се није могло. Чиста равница као длан пружала се све до града. Касније су још једанпут дошли авиони. Непријатељска артилерија је ослабила. Тек после једног часа поново је оживела, концентришући ватру пасалом у близини стрељачке линије, коју је образовала, наилазећи рубом шуме крај Босута, једна друга македонска бригада. У даљини видело се како борци при сваком звиждуку гранате падају на земљу и одмах после експлозије трче напред, према железничкој пруци, одакле се усташе и Немци повлачили.

Винковци су били опседнути са три стране. Сада је требало припремити и извршити јуриш. Неколико јаких бункера уз саму ивицу града и даље је сипало ватру. Наши артилеријци ступили су у акцију.

— Прва батерија ударном муницијом, даљина 450...

— Добро је, само пет метара лево.

Свака следећа граната погађала је боље. Идућа је пала на сред бункера, тако да се сав заграднио.

— Браво, Мирчо.

— Давај даље, пуни, пуни.

Немци и усташе су замукли...

— Нагари још једанпут! — командује водник.

И ова је погодила. Још једна, и из бункера искочише двојица, а одмах затим још двојица. Бежали су ка граду.

И два следећа бункера ликвидирани су гранатама.

— Сада јуриш! — викнуо је командант бригаде улазећи и сам међу стрелце.

— Ура, Македонци!

И као мрави са свих страна дизали су се борци и трчали ка граду.

— Ура, ура! — орило се ода свуд. Видех и бригаду лево како истовремено јуриша.

Фашисти нису пуцали. Побегли су не окрећући се. Претрчали смо преко пруге коју су Немци на неколико места оштетили. На самој ивици града, код гробља, стојао је неопштећен немачки топ, уз гомилу сандука са муницијом. Нешто после 6 часова упали смо у град. Након неколико минута из наших леђа затутише наши тенкови. Силни гвоздени колоси. Сама њихова појава дала је сваком од нас снагу за све најкешће окршаје. Војници се непуштају на већ крцате тенкове држећи се један за другог.

Нас неколико ушли смо да преразимо подрум једне куће. Улаз за подрум био је из дворшта.

— Цивили, излазите! — викну један Македонац.

Нико не одговори. Викну још једанпут и врата полако се отворише. Са страхом нас је гледала једна жена.

— Не бојте се, ми смо партизани.

Црте лица јој се развукосе у олакшавање и радост. Брзо се окренула према подруму.

— То су наши! — узвикнула је одушевљено.

Из подрума, гурајући се, потрчаше двадесетак жена, деце и људи. Почеше да нас љубе, стежући нам руке. Две старице су плакале.

— А ми смо се препали да долазе усташе да нас одведу, како су нам претили...

— Има ли вас много?

— Јесу ли са вама Руси?

— Имате ли тенкова? — ређала су се питања.

Становници сада је дочекивало са радошћу. Свуда су нас нечим частили.

Око осам часова био је очишћен део града. Са свих страна издишале су се ракете, осветљавајући улице просуте сваком разбијеним прозору. Стакла је означавала да су и ту стигли наши и да је са фашистима рашчишћено.

Д. Ш.

На стотине рањених другова изнеле су оне из првих борбених линија

ПРЕД БИХАЋЕМ

Кота код Дреноваче. Пред нама се у вечерњем сумраку вијуга сребрнаста Уна, пред нама је кота Дебељача, а иза ње... Бихаћ. Гола је, тужна та кота. Још јутрос се, на њу код Дреноваче јуришали наши борци, на фортификације, на жицу, на ровове. У тешкој је успомени дивни лик Нане Вржин, која је својим држањем давала потстрек осталим борцима. Овде су тенкови довршили дело пешадије. Појавили су се из шуме, одакле се нико није надао да ће доћи и избили на чврсто брањену коту. Швабе су бежале, остављајући лешеве у својим дубоко изграђеним заклоњенима. Сада код њих стоје са дурбинима у руци они, који руководе борбом. У сумраку се јасно очртавају ликови пуковника Биочића, пуковника Шилегиновића, пуковника Божовића. Ту је радио станица, одавде се распоређују снаге за даље напредовање. А тамо доле? Тенкови су пред Голубићем. Са командног места одјекује глас команданта: »Нека грону одмах. Пешадија за њима!« Кренули су тенкисти, пешадија је одмах за њима јуришала, а артилерија их подупире.

»Десно четири, елементи исти, пали, што брже... Хало, Дуво«. Голубић ће пасти. Издаје се нова забелешка: »Са радиостаницом треба прећи Уну. Уна — и то је запрека. Али њу су већ прешли извиђачи који се налазе на коти, која изгледа приступачна. Њу је већ прешла једна ескадра, прешли су је тенкисти, још прошлога дана. Уз подршку артилерије, кренули су преко ње, против непријатељских хаубица. Овде је парче гранате ранило Мату Цвитановића. Данас су са обе стране напредовали. Над командно место надвија се рад, спушта се ноћ, ноћ у којој се чују хици топова, ноћ, коју тамо код Завала парају светлеће нити «флака», а тамо, још нешто даље, «флака», а тамо, наше браће Кордунаша. И кроз ноћ чује се на командном месту разговор руководиоца, који добро познају своје борце. »Тамо доле лежи Кораћ, тамо треба да дође Пуриш«. Кораћ леже, долази Пуриш а брда сјају огњицима уз које се огњишта су заклоњена од непријатеља и он залуду трага својим «флаковима» по нашим положајима.

ДАНАС ЛИКА СЛОБОДНО ДИШЕ

Почело је са борбама за билајски мост. Четири дана и четири ноћи водили се борбе за овај велики зидани мост преко реке Лике. Браниле су га три утврђене коте и бункери око њега, а у њима извежбани колаши. Знали су они да ће мост ускоро послужити нашој моторизацији, па су га бранили као што звер брани улаз у свој брлог, али ипак, наши борци су га заузели за нашу, за своју моторизацију.

Након што је банда протерана са околних кота, настала је борба око самог моста. Стрелачком ватром из свих могућих оружја, покушавао је непријатељ да задржи наше у «пристојној», удаљености од моста. Међутим, наша вода већ ређе у стрељачком строју, пузећи по земљи преко чистине око моста. Први се диже митраљез Јуриша Иван, те са шарцем јуриша према бункеру. Настаје борба прса у прса. Ускоро, бункери су заузети. Неколико усташа покушава да бежи и да се удеба.

Непријатељ сада увиђа да је мост за њега дефинитивно изгубљен, те пали врпцу којом је диши мост у ваздух — мост је био већ раније миниран.

Врпца тиња. Од ње нас дели појас дима и ватре. Али заменик команданта Крижановић и минер Маријан појурили су кроз ватру... и маказама врпца је пресечена.

Мост је спасен.

У четири јуриша у једном дану, непријатељ увек изнова покушава да одбаца наше са моста. Сви покушаји одбијају се о величани зид наших Далматинаца. Ноћу се из правца Госпића чује њихова моторизација. У 3 часа изјутра, труба на непријатељској страни наговештава почетак новог напада. Усташки бојни поклоци — «кољи, убиј» — мешају се са експлозијом граната и штектањем митраљеза. И овај напад је одбијен.

Мост, диван бетонски мост сачуван је за нашу моторизацију.

Био би пропуст не забележити да је чак и «независна» авијација бомбардовала мост, међу нама — цемента — цемента бомбама...

*

У борби за Билај, митраљезац Џврље митраљеза се са својом збројком на самим 20 метара усташама, тек онако... с неба па у ребра распалио по њима, уносећи таквом делом олакшао ликвидирање Билаја.

Са неког положаја туче нас од 75 мм. Десетар Петрић Славко са својом десетинићом привлачи се самом топу, бомбама растерује њихову посаду, једнога убија, а топ заробљава.

Четвртога јутру почела је борба за сам град.

Епих — Францчевић

КРВ ЗА ЈУНАЧКУ КРВ

У заводу за трансфузију крви увек је живо. Тамо се ради целог дана, непрекидно. Долазе и људи и жене, млади и стари — сви они дају своју крв, да би спасли животе онима који крв проливају на фронту у борби против фашистичког непријатеља. Другови и другарице из завода већ су добро запамтили омладинца Бору Тосића »Пекара«. Запамтили су га, јер је друг Бора дао досада више од 3 литра крви, и ма да је сиромашног стања, одрекао се више пута уобичајене награде, која се

као давалац крви, него и као савршени друг и двоструки ударник. Чувена је била у целој III београдској радној бригади, која је у јануару секла дрва на Руднику. »Пекарева петорка«.

Она је редовно секла између 8 и 12 метара дрва дневно. У једном броју видних новина I београдске радне бригаде у Срему, има један чланак који овако почиње: »Ако желимо да упознамо савршеног друга и свесног омладинца о коме толико слушамо, упознајмо онда друга Бору Пекара...« Јер, Бора »Пекар«, носилац значке »Крв за јуначку крв« и најбољи београдски ударник са Рудника, био је и у Срему, као командант I батаљона, познат као одличан и незаменљив друг и руководиоца. У оним променљивим мартовским данима, када понекад осване прави топли пролећни дан и када у 11 сати отпочне вејавица каква само у марту може да буде, друг Бора је скидао капут, цемпер и рукавице, па их је давао онима, који нису могли да издрже хладноћу.

И данас, када се крвљу бораца са борбеног фронта, и радом бораца са радног фронта, пишу најславније странице наше историје, када се на сваком кораку најлазе светли примери херојства и самопегорног рада наше омладине, треба истаћи и пример нашег друга Боре Пекара.

Д. А.

даје онима који своју крв дају за проливену јуначку крв.

Друг Бора није међу београдским омладинцима познат само

ПИОНИРСКИ СЛЕТ

Први пут у слободној земљи, својим првим пионирским слетом, прославиће пионери читаве Југославије рођендан маршала Тита 23, 24 и 25 маја. Ове дане прославиће пионери заједно у оквиру већих градова, среских и окружних места. У целој Србији већ се приступило припремама и стварању плана за извођење слета. У свима окрузима прослава ће углавном имати заједнички програм. Тако ће 23 маја увече бити приређене логорске ватре уз ватромете, при којима ће стари борци причати пионирима о животу и борби маршала Тита, о борби наших народа за ослобођење, о непријатељским офанзивама. Исто тако поред логорске ватре извешће мали програм, који ће се састојати из песама, рецитација, кола. 24 маја је дан у природи. Сви пионери доћи ће у шуму у колони по један. Ту ће одреди поставити своје штабове, повезати их куририма, поставити осигурања, страже, извиднице и тако организовани реконструисаће борбу из народно-ослободилачког рата. Овде ће старији борци изнети пионирима ток борбе, која се на том месту водила, распоредити њихове одреде управо тако као што су на том месту стајале наше и непријатељске јединице. 25 маја одржаће се слет, на коме ће пионери извести спортске вежбе, разне игре и утакмице, а затим ће се одржати смотра и поделити награде пионирима или одредима — победницима у претслетском такмичењу, као и одликовања оним пионирима, који су помагали нашој војсци као диверзанци, курири, извиђачи. Тога дана пионери треба да посете гробове палих бораца, њихове породице и рањенике. После подне даће приредбе и отвориће изложбе својих радова. У Београду се организује централна изложба радова пионира. Овај заједнички програм сви окрузи употпуниће самоиницијативно према својим приликама и могућностима.

Ово је прва прослава наших пионира и с обзиром на то пред нашу омладину, а наполе пред омладинске и пионирске руководиоце, поставља се озбиљан задатак припремања и организације слета. У већини округа формиран су слетски одбори, који су одговорни за организацију слета, али како је ово прва приредба те врсте ми за организацију немамо још потребног искуства. Да би се припреме што успешније спровеле потребни су апа-

рати који ће помагати слетским одборима. Ови апарати треба да постоје у сваком срезу а да буду у најтежњој вези са сваким пионирским одредом. У апарату треба да уђу омладинци који су завршили физкултурни течај и они би имали задатак да припреме физкултурне приредбе. Исто тако и помоћ учитеља је неопходно потребна у припремању приредби и спортских вежби. Кроз приредбе, културне и спортске, кроз изложбе и резултате претслетског такмичења, слет треба да буде смотра пионирског рада. Централна изложба у Београду и делегације пионира из свих округа, које ће учествовати у програму слета у Београду, имају задатак да претставе сву радну активност пионира целе Србије. Слетски одбори треба да се заузму да слике које претстављају пионире на раду, њихове цртеже, успеле зидне новине, резултате радова графички претстављене, слике ударника, пионира — бораца, на време пошаљу, како би изложба могла да одговори задатку који јој је постављен.

Слет мора да продре и у најзабаченије село сваког округа, да обухвати све пионире, да им да могућности да и они учествују у општој пионирској манифестацији љубави према маршалу Титу — чији рођендан прослављају.

Радна чета села Атенице

Састанак окружног одбора УСАОС-а у Чачку

На дан 23 априла је почео рад пленум Окружног одбора УСАОС-а у Чачку. Заседање пленума отворено је претседник Окружног одбора УСАОС-а Предраг Миљковић рефератом: »Политичка ситуација и задаци омладине«.

Друга тачка дневног реда био је реферат Дивне Марковић »Организационе форме рада УСАОС-а« у коме је изнет сав досадашњи рад омладине нашег округа. После ових реферата развила се жива дискусија у којој је узео учешћа већи број присутних.

24 априла настављен је рад рефератом Милисаве Ђурића »Васпитно-политички рад омладине«. У своме излагању он је напоменуо да је потребно што више слати омладину на стручне курсеве, да би се тиме омогућило подизање стручних кадрова. Говорећи о »Привреди и њеним задацима« Радојица Андрић је подвукао да је потребно да се све снаге активизирају, како би се омогућило што брже подизање наше упропашћене привреде.

На крају дискусије узела је реч Милка Минић, секретар окружног ЈНОФ-а. Осврћући се на саобраћај у нашем округу, она је рекла да се он добрим делом брзо поправља, али да још није успостављена веза са Косовом и Метохијом, а њу треба што пре оспособити. Поправка тих пруга је од највећег значаја, јер су тамо наша највећа рудна блага. Зато УСАОС мора да буде најактивнији у организовању радова око те пруге, као и у давању радне снаге. Као други ва-

Хоћемо да будемо ударнице у Срему

У свим селима среза запаљског формиране су јединице које настоје да ниједно парче земље не остане необрађено и ниједна партизанска породица без намирница. Да би рад омладине имао што више успеха, постављено је такмичење међу појединим радним четима среза. Радна чета села Виландрице посејала је 30.000 садница дувана; сакупила 40 кгр. кукуруза и посадила га на један хектар сеоског имања. Омладина са вољом ради у својој партизанској башти. Свако вече скупљају се омладинке да поливају и плевне. Поред тога омладина је окопавала винограде и поправљала путеве. У селу Топоници, омладина је до сада преорала 2 хектара и засејала их кукурузом. Неколико радних јединица узело је код народне власти сеоско имање у селу Гркињу, чија се омладина до сада најбоље показала на раду, и отпочело са сетвом. Омладинке села Доњег Душника, обрадиле су 80 ари имања око болнице.

Омладина среза запаљског се живо заинтересовала за необрађена имања у Срему, пријавио се велики број другарица које са нестрпљењем очекују дан одласка. Оне говоре међу собом: »Другови су били ударници на Црном Врху, а нама се пружа прилика да будемо ударнице у Срему«.

Ма да је запаљски срез сиромашан и пасиван, омладинке су заједнички са Јединственим фронтом скупиле 500 ком. обојених јаја, 10 кгр. масти и 420 пакета колача и послале преко среског ЈНОФ-а борцима на фронт. Омладина Запаља никада не заборавља дужности према рањеним друговима у болници. Она одваја и последњи део хране и по 40 км. боса пешачи, натоварена корпама, да би прикупљене намирнице предала рањеним борцима. Уз то, има много другова и другарица који су дали крв за рањенике.

Радмила Вукадиновић

Норма пребачена за 1000%

За време првомајског такмичења многи омладинци у Првом српском комбинату пребацили су по више пута досадашње норме.

Борђе Голубовић, пушкар, пронашао је нови начин производње пушчаних извлачака и тиме повећао производњу за 1000%. Уместо да се за један дан изради један извлачак, сада се израђује 10 комада. Дреер Миливоје Лазаревић ради на две машине и тиме ради за двојицу. Последњих дана такмичења Лазаревић је на једној машини пребацио норму три пута. Друг Славко Михајловић је радио прековремено и пребацио норму за 200%. Борђе Цветковић, дреер пребацио је норму за 100%. Поред ових, још је много омладинаца знатно пребацило норму производње.

Добрен Стојковић

Првомајско такмичење у округу лесковачком

У лесковачком округу пред Први мај је у више фабрика и индустријских предузећа повишена производња за много процената. У једној фабрици кудеље израђивало се до сад за једним разбојем 6000 м. бутни на дан. Такмичење се у првомајском такмичењу успели су млади ударници Димитрије Стефановић, Алекса Петровић и Стојан Аранђеловић да израђују 9.000 м. бутни на дан. У војној шивари израђивао је до сада један радник дневно 25 цакова. Норму, коју су ових дана достигли многи омладинци износи 60 цакова дневно.

Саветовање физкултурних делегата из федералних јединица

7-ог ов. месеца почело је у Београду саветовање физкултурних делегата из федералних јединица. На саветовању учествује око 30 делегата. Тема разговора су проблеми које што пре треба решити да би физкултурни живот добио боље услове за развитак. Тако се између осталог расправљало о односу физкултуре према народној власти и о физкултурном слету на коме ће узети учешћа све федералне јединице. Заседање се наставља, а на крају ће бити издата резолуција.

Омладина Пирота у данима првомајског такмичења

Дани од 15-ог априла до 1-ог маја постали су дани ударничког рада омладине пиротског округа. Од јутра до мрака ради омладина не жалећи труда да би што ведрија чела изашла на дан смотре свих радних људи.

У занатској радионици при Команди подручја све радионице побољшале су своје резултате. Кројачка радионица изабацила је за 11 дана 1.030 парчета и тиме повећала капацитет рада за 100%. У раду су се нарочито истакли другови Камен Потих, Данило Тодоровић и Србислав Аранђеловић. Турчијска радионица израдила је 65 комада кожуха и 58 бунди и повећала капацитет производње за 60%. Истакли су се другови Зарије Голубовић, Мирко Ђурић и Радиша Дамњановић. Обућарска радионица повећала је производњу за 45%. Истакли су се другови Милорад Митровић и Мирко Тошић. За један дан омладинци занатске чете скупили су међу собом 90.000 динара, као прилог за рањене другове и окружни одбор УСАОС-а.

Часлав Игњатовић

Омладинци Косова и Метохије за наше рањенике

Омладина Косова и Метохије служила је увек као пример свима осталима у раду на обнови ослобођене земље. Она даје све од себе да помогне народно-ослободилачку борбу. Тако је омладина Косова и Метохије повела акцију за давање крви рањеницима, па се из Приштине до сад јавило 102 омладинца и омладинке, а из Ђињилана 204.

Заседање пленума окружног одбора УСАОС-а у Зајечару

У Зајечару је 28 и 29 априла одржано заседање Окр. одбора УСАОС-а за округ зајечарски. Заседању је присуствовао и народни посланик, члан АВНОЈ-а и секретар окружног ЈНОФ-а Живан Васиљевић.

У првом реферату »О политичкој ситуацији« који је прочитао Слободан Босиљчић, изнети су најважнији догађаји унутрашње народне политике и задаци омладине у вези са новим догађајима.

О васпитно-политичком раду са омладином дао је реферат друг Јован Минић, који је нагласио да омладину културно-просветно треба тако уздићи, како би могла најбоље користити новом друштву и правилно разумети догађаје у свету.

Поред многих дискусаната учествовао је, у живој дискусији која је после реферата настала, и народни посланик Драгољуб Радисављевић. Први дан заседања завршен је читањем реферата друга Власте Милошевића, који је изнео досадашњи рад на привредној обнови земље и нове задатке који стоје пред нама у вези са привредном обновом.

Пошто је друг Јован Бељан изнео досадашњи рад Окруж. одбора УСАОС-а, допуњен је пленум Окружног одбора и пошрирен секретаријат. На крају је друг Живан Васиљевић, члан АВНОЈ-а, предао ордене за храброст Обрену Маринковићу из Књажевца и Аби Јаблановићу из Бољевца.

С. Жилић

Гостовање репрезентација Војводине и Софије у Београду

6 и 7 маја, на први и други дан Ускрса, у Београду су гостовале фудбалске репрезентације братске Софије и Војводине, које су се сусреле са два београдска изабрана тима — омладинском репрезентацијом Београда и војном репрезентацијом. У свему су одигране четири утакмице. Победник турнира је омладинска репрезентација Београда, коју је сачињавало девет играча »Црвене звезде«, Мркушић и М. Петровић. Војна репрезентација била је несрећно састављена, тако да је сасвим оправдано пала на задње место. Војвођани су пријатно изненадили. Нисмо очекивали да

ће приказати такав фудбал — фудбал високе класе, који потсећа на најбоље средњоевропске тимове чешке и мађарске школе. Сјајни појединци војвођанског тима, нарочито десни халф Јаковетић, полулево Такач и полудесно Михајловић, пали су у очи својом смишљеном и целисходном игром. Братска репрезентација престонице Бугарске дала је добру игру у сваком погледу. И појединачно и скупно, Бугари су играли добро, само нису били довољно ефикасни пред противничким голом, што се особито приметило на утакмици са војном репрезентацијом.

Омладинска репрезентација Београда — репрезентација Војводине 2:0 (2:0)

У првој утакмици другог дана сусрели су се омладинска репрезентација Београда и репрезентација Војводине. Омладинска репрезентација Београда наступила је у истом саставу као дан раније, само је Томашевић заменио повређеног Језеркића. Исто тако, у тиму Војвођана Прчић је заменио повређеног Велкера.

Прво полувреме ове утакмице оставило је незабораван утисак. Одавно се у Београду није тако добро играло. Брзе и складне комбинације, ефикасно освајање терена, добро шутирање на гол, нарочито од стране београдског тима и драматичне ситуације пред голом Војвођана — главне су карактеристике овог дела игре. Митић је постигао красан гол са 18 метара, из слободног удара, кроз противнички »зид«. Шут је био силовит и прецизан. Голман Милуновић био је покривен, тако да је лопту угледао тек када се закопрцала у мрежи. Први гол је дао оштрим ударцем по земљи, после успелог продора, Хорватиновић.

У другом полувремену осетиле су се последице прејаког темпа из првог дела игре. Врућина и тврд терен исцрпљили су играче, тако да се играло млитаво, без воље, са жељом да се утакмица што пре заврши. У овом полувремену Војвођани су били нешто надмоћнији, али потпуно безопасни по гол Београђана.

Судио је коректно Ракић.

Репрезентација Софије — војна репрезентација Београда 2:1 (0:1)

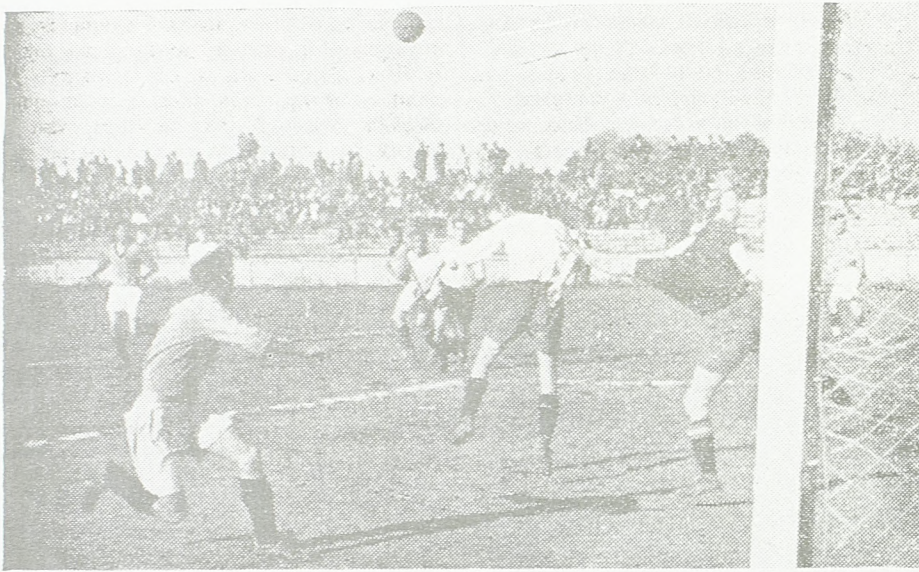
Бугари су играли безмало у истој постави у којој су наступили првог дана. Дошеков (»Спортист«) заменио је на голу Мутавијева, док је на левом крилу играо Павлов (»Чавдар«). У београдском тиму нови играчи су били Бјелић на голу и Поповић »Пипера« на беку.

Бугари су имали малу теренску предност, и то захваљујући оштрији и борбенији игри. Тим Београђана је играо боље него дан раније, па ипак није у потпуности задовољно. Игра је била веома слаба у техничком погледу. Лопта се бесомучно ударала са девизом »што даље, тим боље«, нарочито у другом полувремену, тако да је оставила веома лош утисак, потенциран још преоштром игром појединачно оба тима.

Поповић и Јовановић били су најбољи играчи војне репрезентације, док су се код Бугара истакли полудесно Бошков солидном техничком игром и центархалф Триков одличном игром главом. Голове су дали Бошков и Чакмаков за Бугаре и Дамјановић за војну репрезентацију.

Судио је слабо, са пуно грешака, без ауторитета, Р. Краљевић.

С. И. Ђ.

Пред голом Војвођана

Репрезентација Војводине — репрезентација војске 8:0 (6:0)

У предигри првог дана Ускрса састављен су се репрезентација Војводине и војна репрезентација Београда. После надмоћне игре у оба полувремена, Војвођани су однели високу победу. Осам голова које су постигли плод су боље и смишљеније игре војвођанског тима. Додуше, и вратар београдског тима Петровић није имао дан за игру. Од осам примљених голова, четири је са мало више опрезности могао да одбрани, из чега би се могло закључити да је резултат нешто превисок. Међутим, и поред тога, победа Војвођана је потпуно заслужена, а чињеница што је њихова навала била нарочито ефикасна и противнички голман слаб ни у ком случају не може да

умањи заслуженост постигнуте победе.

Војвођани су наступили у следећем саставу: Милунов (Суботица), Аврамовић (Н. Сад), Белеслин, Јаковетић (оба Суботица), Милованов (Н. Сад), Јањић (Суботица), Шереш, Михајловић (оба Н. Сад), Палфи, Такач (оба Суботица) и Велкер (Н. Сад). Војна репрезентација Београда имала је овај изглед: Петровић, Поповић, Стојиљковић, Аћимовић, Јовановић, Ср. Станојевић, Пејчиновић, Дамјановић, Перлић, Дреновац и Миловановић.

Голове су постигли: Михајловић 4, Шереш 2, Палфи и Јаковетић. Судио је добро Влада Милутиновић.

Омладинска репрезентација Београда — Софија 5:0 (3:0)

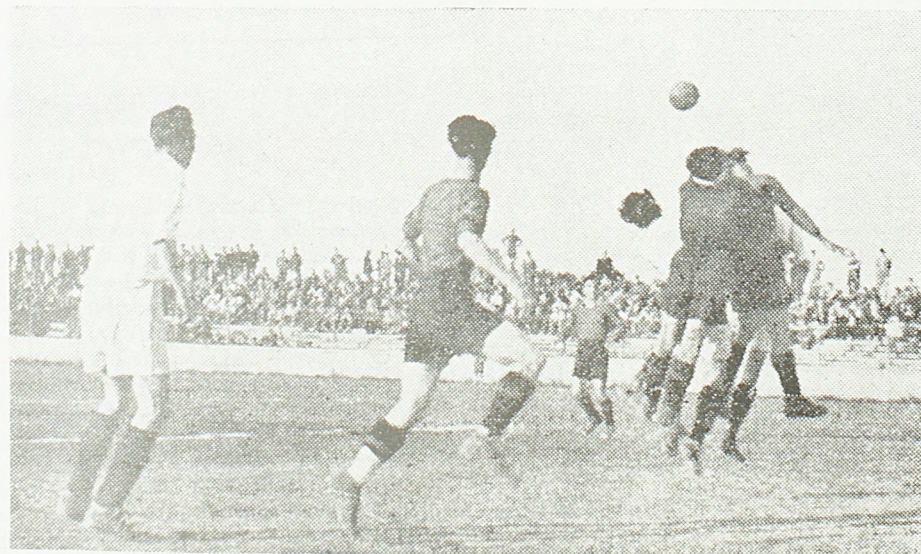
Тим Београда имао је овај састав: Мркушић, Станковић, М. Петровић; Бајић, Пешић, Тирић; Шапинац, Митић, Језеркић, Печенчић и Хорватиновић.

Тим Софије наступио је у овом поретку: Мутавијев (»Септембар«), Ормацијев (»Локомотива«), Петров (»Чавдар«); Патев (»Спортист«), Триков (»Спортист«), Петков; Чакмаков (оба »Септембар«), Бошков (»Спортист«), Милев (»Локомотива«), Петров (»Левски«) и Ефтимов (»Славија«).

Насупрот тиму Софије, омладинска репрезентација Београда, поред врло добре и повезане игре у полу, била је и веома ефикасна. Њена навала пуцала је често, из свих позиција. Било је и промашаја, али је зато било и погодака. Најлепши гол постигао је Бајић волејом са 20 метара, пребацивши претходно лопту с леве на десну ногу. Лопта је у високом луку ушла у сам горњи леви угао, док ју је бугарски вратар беспомоћно, са земље, посматрао. Остале голове су дали Тирић, Језеркић, Шапинац и Хорватиновић.

У тиму Софије најбољи играчи су били леви бек Петров, центархалф Триков и полудесно Бошков. У тиму Београда

нарочито су се истакли Тирић, Станковић, Бајић и Митић. Крила Шапинац и Хорватиновић били су такође врло добри.

Моменат са утакмице Београд—Софија

Курс за руководиоце физкултуре

Физичко васпитање наших народа ће у новој држави бити веома важна грана јавног живота. Кроз физкултуру ћемо манифестовати своју младост и снагу, спремност и готовост да радимо и стварамо. Она ће нас у детињству учити да правилно ходамо и трчимо, да се весело забављамо, кроз дечаштво ће се формирати наше тело, снажићемо се физички и духовно, у старости стварати предуслове за што већу продуктивност и дуг живот.

Тако постављена и упражњавана физкултура ће заиста испунити свој задатак и служити интересима народа.

Да бисмо испунили постављене задатке потребно је бацити веома на ту нашу ни мало славу спортску прошлост, и створити нешто ново, боље. Не ново ради неке новотије већ ново ради доброг. У том циљу је већ много учињено.

Први задатак је подићи нове кадрове руководиоца новог спорта. У вези са тим одржан је у Београду у времену од 22 марта до 2 маја физкултурни курс. Још првих дана курса осетила се живост у школи за телесно васпитање. Од раног јутра могли су се видети омладинци како трче и вежбају. Радознали пролазници су често застајали са интересовањем посматрајући наше омладинце чија се млада тела вију на сунцу, из чијих покрета избија снага и младост. Напор нису изостајали, тешкоће су биле велике али је воља тих младих спортских руководиоца била несаломљива. Затим су се ређали часови теорије и праксе. Оно што би се теоријски у учионици савладало одмах је и практично примењено. У наставном су програму били заступљени сви спортови који су били условљени овим годишњим добом.

На курсу су давана методична упутства и структуре једног физкултурног часа. Ту је се указивало на нове принципе, ту су се форсирале нове најкорисније гране спорта. Важно је напоменути да се рад на курсу непрестано руководио принципима масовности и свестраности. Ми желимо да сваки омладинца буде физкултурник, а да буде и свестрано образован.

Основ физичког васпитања биће тело-вежба коју мора упражњавати сваки омладинца. Дужност физкултуре је да пропагира најбоље и најкорисније спортске гране, гране које ће свестрано развијати наше тело. У том циљу је обраћена нарочита пажња кошарци, одбојци, пливању и смучању. Ми не желимо да заостављамо остале гране спорта, већ неке нарочито да истакнемо.

Поред чисто наставног програма курсисти су имали прилике да чују читав низ одличних предавања, актуелних тема, великих догађаја које преживљавамо и чији смо сведоци.

Такође су детаљно обрађени циљеви и задаци физкултуре. Физкултура се поставља на једну широку основу. Поред тога што ће наше физичке способности развијати до максимума упоредо са тим развијаће и психичке. Гајиће у човеку све оно што је племенито, узвишено: другарство, одважност, одлучност, довитљивост. Таквим радом ћемо користити и себи и друштву.

Делатност на културно-политичком пољу је била обимна. Поред школског рада омладинци су издали неколико бројева зидних и усмених новина које су врло успеле. Курс је завршен свечаном академијом на којој су курсисти показали своја знања, речју и делом. Поред песама, рецитација и реферата они су извели неколико тачака у виду часова новог спорта, које су наишле на велико одобравање публике.

Те исте младе руководиоце смо видели на прослави Првог маја како чврсто корачају поред вољеног Тита. А ми ћемо их видети на новој дужности у обављању спорта, њих ћемо гледати у сваком здравом — напредном омладинцу.

МРТВИ ВАСКРСАВАЈУ

ПРИПОВЕТНА ОД П. СМУРОВА

Људи су је пратили тужним погледом, многима су у очима биле сузе. Она се осмехну тим блиским људима. У гомили одјекнуше жецаји. Чуше се повици војника. Девојка се попе на узвишење од дака. Оданде се видело цело село и поточић и оближња шума и поље. Она се осмехну поново, али овога пута не људима, него свету у којем се родила, у којем је протекло њених двадесет година живота кратких као срећа, као радост.

Војник јој обеси на груди велику таблу, на којој су биле исписане на украјинском језику речи: „Ово је Украјина“. Њој је постала разумљива цела та маскарара. Значи да Немац хоће да у њеном облику погуби целу Украјину. Одједанпут нешто непознато, огромно, истисну из њеног срца страх, а у грудима јој се роди неко ново, досада недоживљено осећање, слатко као љубав. Војник јој је већ набацивао омчу на врат. Она је осетила да мора нешто да уради — нешто последње, али неопходно. Отргнувши се од целата, она викну тако снажно да се чуло на целом тргу:

— Другови, они мисле да ће погубити Украјину! То неће бити! Украјина ће живети вечно!

Пуконик махну руком, војник трже конопца — и девојка остаде да виси у ваздуху полако се њихајући. Ветар се играо тракама које су биле уплетене у њену плетеницу.

Три дана касније пуконик је имао госте. У поноћ он устаде од стола и приђе прозору. Пошто је одмакао у страну чоју, која је покривала прозор, он се загледа у ноћ. Звезде су сјајале не треперећи. Десно од прозора мирно је стајало дрвеће и као да је нешто ослушкивало. У даљини је био трг. Црнила су се као катарка вијека вешала. На њима се назирала људска прилика. Ево ње, Украјине. Она виси задављена омчом, укочена, немоћна. Пуконик се насмеја својој замисли.

У том истом тренутку одјекну страховита експлозија. Право пред пуконикови очима диже се на крају села пламен. Ноћ дуну пуконик у лице тако врелим и моћним дахом да је он морао да отскочи од прозора. Непозната сила отвори с буком кућна врата. Зграда задрхта као да су хиљаде људи пројуриле кроз себе. Просу се стакло из прозора. Гости скочише од стола. Утрча дежурни официр вичући: „Дигнут је у ваздух магацин муниције!“

Сви истрчаше на улицу. Са краја села, из правца експлозије, допирало је пуцање машинки. Тамо су трчали војници.

Пред зору пуконик јавише да је ухваћен човек који је дигао у ваздух магацин. Он нареди да га уведу. Официр уведе жену. У соби је било полумрачно. Жена се заустави на вратима. Било је немогуће сагледати јој лице. Пуконик јурну нестрпљиво к њој, грубо је повуче према светлости и отскочи запрепаћен: Пред њим је стајала обешена жена. Немогуће је било прогледати: видела се плавкаста модрица.

— Шта је то? — узвикну пуконик пожурујући на врат жене.

Официр није одмах разумео шта хоће да каже пуконик. Најзад, пошто је схватио, он рече:

— Цура се одупирала. Војник је морао да јој стегне врат.

Не слушајући објашњења пуконик јурну према прозору и одбаци чоју. Напољу је нестајало ноћи. Млечно-бело свитање лебдело је над селом. Видео се трг и стуб од вешала, који је штрчао као катарка са које су уклонили једра.

— Где је леш? — повика пуконик. — Ја вас питам: где је леш? — викао је он официру.

... Те ноћи пуконик није тронуо оком. Војници спадосе с ногу тражећи леш обешене жене. Претражили су и прекопали све, али ништа нису нашли. Мештани су остали упорни; нису помогла ни мучења. Нису рекли ни име обешене жене. „Не знамо“, говориле су жене. „Није она из нашег села“, одговарали су старци. Држала су језик за зубима и деца.

После доручка пуконик отвори своју свеску и поче да пише:

„Можда ћеш ти некада прочитати ове редове. Да ли ћеш ми веровати? Имај вере поверења. Данас сам за тренутак поверовао да мртви васкрсавају, а ја нисам склон мистицизму, ти то знаш. Међутим, овде се дешава нешто необјашњиво. Овде наилазиш на прсте нечастивага. Например, изненада оживи пањ и пуца на тебе из машинке, или се у соби у којој ти спаваш размакне таваница и над тобом се појави партизан с пушком или пиштољем у руци, као што је то био случај са мојим познаником мајором Форстом. Ових дана сам обесио једну партизанку. Њен леш је висоо

на тргу. Прошле ноћи је у селу одјекнула експлозија. То су партизани дигли у ваздух наш магацин муниције. За време експлозије нестало је леш обешене жене. Неколико часова касније к мени су довели жену која је изазвала експлозију. То је била она, партизанка коју сам обесио.

Пуконик рече Хајнау:

— Ако не можемо да се задавимо, ми ћемо покушати да је спалимо. Видећемо да ли ће се дићи из пепела.

Он је наредио да се све припреми као прошлог пута: да се заробљеница обуче у украјинско одело: да јој на груди обесе таблу с натписом: „Ово је Украјина“; да се скупи што више народа. Нека гледају; можда ће их тај приказ опаметити.

... Тихи сутон је обавијао село када је пуконик издао наредбу да се ватра потпали. Војник је полио дрва бензином и ватра плану. Траке пламена се зањихаше у ваздуху и задрхтале као живе. Сада су сви јасно видели стуб и за њега привезану девојку. Изгледало је да ватра хоће да је подигне и однесе горе. Огњене шапе су сукале све више и пружале се према лицу мученице.

— Збогом мама! Збогом Украјино! — викну девојка и поче да јечи.

Свиња се учинило да то јечи цела Украјина, измучена и изранављена он непријатеља. Свакоме се стеже срце. У гомили се чуше жецаји.

Бутке су стајали официри. Фотографи су шкљоцали апаратима. Са стуба су допирали јауци. Нико више није могао да задржи сузе.

Одједанпут се свима учинило да је девојка коракнула, пошла напред: то је изгорео стуб и срушило се у ватру. Гомила јурну ка ломачи гурајући војнике. Одјекнуше пуцњи, крици. Пуконик се окрете и крену брзо кући. Њему се чинило да за њим иде неко неумољив и неразриван као сенка. Он је погубио до сада стотине људи, али никада није ништа слично осећао. То није био страх, није била грижа савести: у њему је савест била давно успавана. То је било нешто ново, необјашњиво, нека сасвим неразумљива зебња.

Те вечери се пуконик напио, што му се давно није десило. Пио је недељу дана. Он је беснео, како су говорили официри и војници, који су му пали шака тих дана. Једне ноћи пуконик коначно заспа чврстим сном. Хајнау није могао никако да га пробуди. Он му је ујурбано и узбуђено нешто причао, али пуконик није могао никако да схвати шта му се управо говори. Најзад до његове свести допре реченица: „Дигнут је у ваздух мост“. Она је, као пуцањ топа, одмах пробудила пуконика.

— Како?! Мост?

Ствар је текла овако. На стражи код моста је стајао војник Кранц. Он је приметио у даљини неку прилику. Кранц је упалио рефлектор и управио зрак светлости у томе правцу. Боље би му било да то није радио. Заслепљена светлошћу, на њега је ишла обешена и спаљена Украјина. Војник опали, али промаши, вероватно због узбуђења. На пуцањ дотрчаше и други војници, готово цела стража. Они јурнуше за женом која је бежала. У том тренутку одјекну експлозија. Жена је, вероватно, имала задатак да привуче на себе пажњу страже.

— Да ли су је ухватили?

— Она је овде.

Изгледало је да је пуконик био спреман на све, али оно што је видео пренегазило га је. Уведоше девојку. То је била још увек она иста, која је себе назвала Украјинком. Само јој је лице изгледало млађе, као да је сишла са ломаче обновљена и подмлађена. Пуконик изгуби присебност. Он истрже револвер и пуцањ одјекну. Девојка паде, а да није ни јакнула, док је пуконик продужио да решета мецима њено тело.

Прошло је неколико дана. Пуконик је седео једне ноћи за столом. Прозор је, као и увек, био покривен црном чојом. Споља је допирало бат корака стражара, одмерен као куцање часовника. Пуконик је писао:

„Не могу да средим мисли. Пре извесног времена сам спалио на ломачи двојника обешене Украјинке. Пре неколико дана био је дигнут у ваздух мост. Војници су ухватили партизанку. То је била она, Украјина, коју сам ја два пута погубио. Овде постајеш сујеверан: Хајнау је до смрти избатаинао неколико десетина сељанки, али није могао да сазна ко су те девојке. Једна баба је на саслушању рекла: „То су анђели сишли с неба да казне вас, изроде!“ И стварно, те девојке личе на анђеле, како их цртају овде по руским храмовима. Чак су и међу нашим војницима отпочела празноверна причања. Они

су готови да у свакој девојци виде бесмртну осветницу са много ликова“.

Пуконик је ставио тачку. Одједанпут му се учинило да има некога у соби. Он погледа у правцу прозора и замало што не викну. На тамном пољу црне чоје стајала је Украјинка. Пуконик је хтео да зграби пиштољ, али га је девојка преухитрила. Она диже руку у којој је био револвер и рекавши: „Украјина живи!“ — испали метак у њега.

Када су у собу утрчали Хајнау и дежурни официр, тамо осим пуконика није било никога. Пуконик је седео заваљен у фотељи. У његовим мртвим отвореним очима заледио се израз ужаса.

Војници су под прозором нашли мртвог стражара; из његових леђа је штрчала дршка ножа.

На тргу је био на стражи војник Кранц. Он је касније причао, у поверењу, да је те ноћи видео како је дух обешене жене пошао према школи у којој је становао пуконик. Он је чак није ни зауставио, пошто је веровао да му се то само привиђа.

Ја сам заборавио овај догађај, као што сам заборавио и стотине других, које сам чуо поред ватре, у кровњари, рову и земници. Међутим, пре извесног времена ја га се сетих и то под овим околностима:

Наредник Кривенко је са групом смелих људи упао у непријатељски бункер. Немци су се огорчено бранили. Са узвиком: „Украјина живи!“ — Кривенко је јурнуо први кроз врата бункера. Он је убио пет Немаца, али је и сам пао смртно погођен немачким метком.

Борци пренесоше рањеника под јелу и положише га у плитак ров у снегу. У наредниковом цепу набојско новчаник и у њему слику, на којој су биле четри младе девојке — плавооке, плавокоје и необично сличне једна другој. Ја сам такву сличност дече виђао само у оним породицама где срећа и љубав нису никада биле ничим помућене. Окренух слику и на полеђини прочитих речи: „Милом и драгом брату Феђи“.

Нови јуриши

У ниском бришућем лету,

Пљубом курушума

Шибом змију клету.

Летимо,

корачамо,

косимо!

Заставу освете,

свете,

На запад носимо!

Освета страшна

за кржаве бусије,

За спаљена поља Русије,

За Крагујевац,

Праг,

Варшаву,

И шпанску крваву траву,

За логоре,

курушуме,

коноле,

За чизму под грлом Европе!

Јуриш!

Прелетимо

кланце и равнице,

Срушимо

из темеља

тамнице!

О, силна крила,

Блистава од росе,

Нека вас жеље тлачених,

Као зору жућену,

Над брдима узносел!

Елисо моја,

Махни силније,

јаче,

Просврдлај даљине сивел!

Однеси ме тамо,

Гдје се бори

и плаче,

Гдје нам се дивел!

Јуриш,

Јер сјутра

Ново ће племе дисати,

Ново се књиге писати,

Ново се сјеме сијати,

Ново нас сунце гријати!

Јуриш!

Иза првог врхунца

Зора нас чека!

Ура,

за слободно небо,

Ура —

за Човјека!

ЧЕДОМИР ВУКОВИЋ

«СИЛЕ»

БОСИЊ — ДИМИЋ

„Силе“ су пре рата биле приказиване врло кратко време, да би затим биле забрањене. Као велики број драма, које су слободно третирали друштвене проблеме, „Силе“ су биле забрањене зато што су указивале на извештај број негативних појава у тадашњем друштву. Па ипак и за кратко време свог приказивања „Силе“ су стекле велику популарност. Речи протеста, које је изговарао Ненад Бајкић, речи које су у себи садржале толико огорчености против свих мрачних сила, које спутавају човека, биле су увек бурно поздрављане.

Данас „Силе“ не делују онако снажно као раније. Нови друштвени услови и пуш развој народног живота умањују снагу самог дела. Данас ми на многе проблеме и на многе акције не гледамо само као на начин на који ћемо стећи задовољење или на који ћемо утешити пониженог човека у нама. Напротив, ми тражимо да свака акција има јасан циљ, да она произлази из односа друштвених сила и да буде унапред припремљена. Природно је да „Силе“ нису могле на овај начин да третирају друштвене проблеме. Зато оне и нису устарив верна слика друштва кога описују, већ су само докуменат о приликама и условима под којима се развијала књижевност у бившој Југославији.

Главна личност драме, Ненад Бајкић, ступа у живот невестан средине у којој живи. Он на сваком кораку тражи поштовање човека, искреност и поштење. А те особине су тако неповратно нестајале у доба када је прилив страног капитала био велики и када је грозница за новцем и богаћењем захватила масе трговаца, зеленаша и фабриканата. У тој нездравој средини, где су се у име новца продавали част, породица, имање, политичка уверења и пријатељство, човек који није потпуно свестан свога положаја нити позитивних снага које леже у друштву, мора да се осећа изгубљеним. Ненад Бајкић по свршетку гимназије ради као коректор у једном политичком листу. Рад у редакцији, безобзирна корупција и лаж у њој, стално указују Бајкићу на трулост друштва у коме политика служи прљавим интересима политичких шпекуланата, а не интересима народних маса. Изгледа да у целом друштву нема позитивних снага. Једина личност, која схвата сву прљавштину и нискоост поквареног друштва је сте Андреја Дреновац. Али и он је, чак много више него остали, потпуни роб безобзирног искоришћавања својих послодавца. Једино у тренуцима када је потпуно пијан он губи оно тешко осећање зависности и ништавности човека у себи. Тада он храбро иступа против свих сила неправде и корупције, да би одмах затим, када га глас главног уредника опомене на рад, постао поново послушан аутомат. Друга личност у драми, Александар Мајсторовић осећа да је друштво искварено, но она против тога не може да се бори. Цела њена личност одређена је њеним пореклом, васпитањем и наслеђеним особинама. У одлучним моментима, када треба раскинути са ранијим животом, она неће бити у стању да донесе ту одлуку. Остале личности чине низ људи код којих су позитивне особине човека сведене на најмању меру. У таквој средини Бајкић доживљује велике кризе. Њему није јасно да трговачки интереси вреде више него истина. Он не може да схвати да је потребно ради каријере жртвовати све оно што је добро у човеку, да је потребно жртвовати и љубав и пријатељство. То сазнање нагони Бајкића да руши све нездраве односе у друштву. И када доживи трагедију свога најбољег пријатеља он ће, изазван обесним смехом раскалашних и развратних људи, да пуца на проузроковаче те трагедије. Тај Бајкићев гест, окарактерисан као злочин, није ништа изменио у утврђеним друштвеним односима. Бајкићева је погрешка у томе што он није схватио потребу организоване борбе за извојевање права човека. Овако његов гест значи само лично задовољење угње теног човека.

Режиски „Силе“ су врло добро постављене. Помоћу покретне бине у многоме је појачан темпо радње, тако да она може нормално да се развија. Једино сцене из реакције нису у довољној мери живе. У њима се не осећа ујурбаност рада, нити има природног кретања личности.

ПОБЕДА ЈЕ ИЗВОЈЕВАНА

Сваке вечери узастопце топовске салве објављују нам да је ослобођен неки наш град. Пробуде се већ заспали пионери, неки пођу са манифестантима, неки не, али углавном сви знају и радују се, јер је Сарајево, које су Немци тако дуго и жестоко бранили, ослобођено, јер је Трст, који су италијански фашисти приграбили после прошлога рата, ослободила Југословенска армија, јер је цела Истра сада наша и биће наша, јер топовске салве најављују ослобођење многих наших градова и села. Али ове две-три вечери оне су некако продорније, поред ослобођења наших градова, главних градова федералне Словеначке и Хрватске, Љубљане и Загреба, оне најављују ослобођење читавог света — најављују капитулацију Немачке. Та вест као магнет привукла је све пионире, помешала их у њихове манифестантате. Радујући

се капитулацији Немачке, радујући се ослобођењу наших братских градова, радују се пионери слободи коју су њихови старији другови извојевали, радују се животу који долази у слободи. Нема више обесних Немаца да убијају њихове родитеље и другове, да их воде у логоре, да пале њихове домове, да им школе претварају у своје касарне. Дошла је слобода. Домове и школе ћемо поправити и изградити, земљу ћемо обновити и унапредити, створићемо срећнију будућност како друг Тито каже пионирима: »Ми хоћемо да вам створимо такву домовину, такву земљу у којој ћете бити срећни и весели, у којој ћете осетити плодове оног за што смо се ми, старији, борили«.

Пионери

Пионери, пионирке,
«купио се сви у строј
са Титовом младом војском
да иђемо ми у бој».

Сваког дана расте снага
и све нас је већи број
на рад, на рад, пионери,
да бијемо љути бој».

На учење, пионери,
полазимо сви у строј
са књигама у рукама
за незнањем хајд у бој».

ВЕСЕЛА ЦВЕТКОВИЋ
уч. II раз. гимназије
из Беле Паланке

Прва приредба

Дилетантска група пионира из Сталаћа је давала своју прву приредбу. На програму је био позоришни комад »Код лекара«, рецитације »Тито—Стаљин«. Пионирски хор отпевао је »Ми чета смо бомбаша« и »Омладина земље ове«. Највеће одушевљење изазвао је пионир Божидар Матић, који је рецитовао »И ја волим Тита«. Новац са приредбе поделили су својим сиромашним друговима.
Добривоје Антић

НАЈВРЕДНИЈИ ПИОНИРИ ЧАЧАНСКОГ ОКРУГА

У чачанском округу најревноснији су пионери љубишког среза. Они редовно одржавају своје седнице, на којима дају предлоге за будући рад. До сада су формиран одред у 22 школе и сви они спремају се за пионирски слет.

До сада су очистили доста њива од шашине, прериљали шест башта, свака од њих велика је по 2—3 ара. Ове баште засејали су сами. Поред великих количина старог материјала сакупили су недавно 5 кгр. семена од багрема. У селу Катрице пионирски одред ишао је по шумама и рушио гнезда чавки и других штеточина.

Културни рад такође је развијен. Три одреда издају редовно своје зидне новине.

Пионери села Јанчића и Рожаца основали су фонд из кога ће помагати своје сиромашне другове и рањене борце.

Како пионери треба да буду најбољи ђаци то су почели да се такмиче у томе ко ће дати највише позитивних одговора. У одреду из Рожаца победиле су пионирке у лепом читању и учењу песама напамет, а пионери су победили у рачуну.

Исто тако они не занемарују ни спорт. Недавно су се такмичили у трчању, скоку у вис и даљину и бацању камена.

Из окружног штаба пионира

Пионирски одреди Крушевца добили су заставе

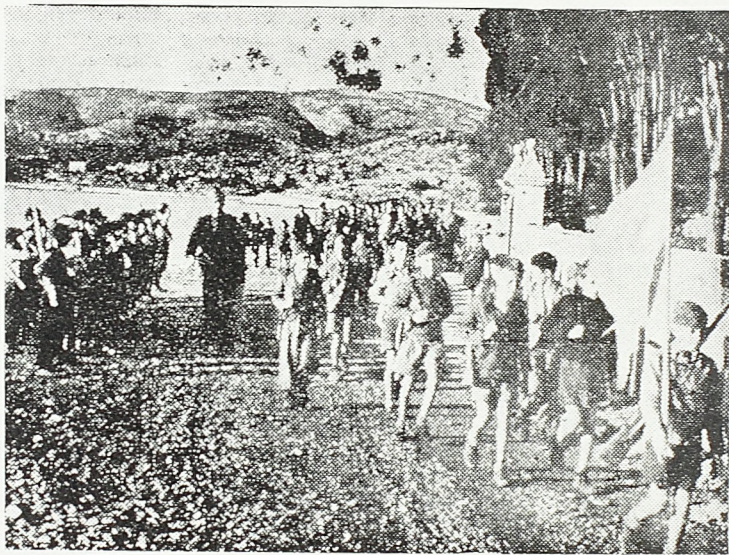
Првога маја, још од раног јутра почели су да долазе крушевачки пионери пред свој дом.

»Добићемо данас ознаке«, говорили су пионери-руководиоци. А дечади и девојчице, који још до сада нису постали пионери са поносом су истицали: »Ми ћемо данас да се пријавимо у пионире«.

Начелник градског штаба пионира, п.поручник Џураковић, донео је заставе за оба одреда пионира. После смотре одреда друг Џураковић предао их је начелницима штабова одреда, а они су их предали најбољим ученицима рекавши им да заставе добро чувају и да у раду оправдају име заставника. Затим су пионери положили завет народу и другу Титу. Када је почело стављање ознака пионир су били пресрећни. Руководиоци са ознакама ишли су кроз град поред својих јединица и заједно са осталом омладином и народом прослављали Први мај.
Д. Ј.

„Наш дом биће лепши од омладинског“

Пионери из Бољевца добили су просторије за свој дом. Одмах су се дали на посао да га што боље уреде. Једни су крчили, други рибали, а трећи брисали прозоре и чистили око дома. »Наш дом биће лепши од омладинског дома« поносио каже пионир Бранко Милојковић и жури са кантом скоро већом од њега да донесе воду за рибање.

Далматински пионери

ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ ЛЕЊИНА

Волођа је увек устајао у одређено време — причала ми је његова старија сестра Ана Илићична. — У пола девет је морао да буде у гимназији. Волођа се будио тачно у 7 часова. Њега није никад нико будио. Он се одмах облачио, јер није себи дозвољавао лешкарење у кревету. Облачио се брзо, као што је радио и све остало. Само у кошуљи, да не би упрљао блузу, он је прао зубе, темељно се умивао и одмах затим намештао кревет. Ред који је постојао у породици, захтевао је да деца сама свршавају своје послове. Девојчице су имале дужност да се брину о томе да одећа све деце буде увек ушивена и окрпљена. А постеље су сви морали намештати сами.

Пошто би се умии и обукао, Волођа би одмах почео да понавља научене лекције, које је увек спремао претходног дана увече. У међувремену је мајка припремала доручак. Сви чланови породице окупљали су се око стола за ручавање. Они нису пробирали, већ су јели све што би им било понуђено. Јело се није смело остављати на та-

њиру. На то је нарочито пазио Волођа, који је увек имао одличан апетит. Он се смејао онима који су млитаво јели.

— Погле, једе као да гура пуна кола сена уз брдо! Зато ћеш бити слаба и болесна — говорио је он својој сестри Ани, која је ујутру слабо јела.

Затим је мајка завјала у хартију јужину за њега и осталу децу. Волођа је пажљиво стављао ужину у торбу. Он је био врло срећан када је добијао јабуку као додаток. Пошто би попио чај, он би мирно седео десетак минута, јер му мајка није дозвољавала да одмах изађе напољу да не би прехладио грло. Тачно у осам и десет Волођа се брзо облачио, закопчавајући по пропису сва дугмад на оделу и одлазио.

Када би се вратио из школе, он би се задржао сат или два напољу, ако је време било лепо. Он се врло радо играо клиса и лопте, а нарочито »козака и разбојника«. Увек су га бирали за вођу. Он није штедео себе бранећи своје другове. Волођа је био праведан у игри и никада није допуштао туче. Пошто је

био снажан, сви слабији дечади су били под његовом заштитом. Волођа се старао да нико никог не вређа. Он није подносио туче, никада није у њима учествовао и увек је прекидао игру чим би отпочела свађа.

— То није игра — говорио је он. — То је свињарија и ја нећу у њој учествовати.

Деца су га волела и слушала. Она су га бирали за судију у свим спорним питањима. Његова решења су била праведна. Понекад се дешавало да је он сам себе критиковао, доказујући деци да је неправедно поступило као вођа у игри. То је одушевљавало децу и допринело томе да је Волођа стекао међу њима велики углед.

На ручку се окупљала цела породица. Сви су весело ручали, причајући о догађајима који су се десили у току дана. Мајка и отац су стрпљиво и пажљиво слушали децу, интересујући се за све њихове послове.

Мајка је захтевала да деца једног дана говоре међу собом руски, другог дана француски, трећег немачки. То је много олакшавало учење језика, које је

Волођа знао савршено. Осим тога, он је касније савладао талијански и пољски језик. Одмах после ручка, он би почео да спрема лекције, радећи пажљиво и са вољом. Још од нижих разреда гимназије необично је заволео грчки и латински језик. Учење тих језика обично није ишло од руке ученицима, док их је он лако савлађивао. Он је учио из свих предмета више него што би му задали у школи; читао је књиге, писао изводе, причавао прочитане ствари, решавао задатке. Он је стално био одличан ђак и као такав био је увек награђиван при преласку из разреда у разред. Пс положеној матури добио је као најбољи ученик златну медаљу.

Код куће је имао свој сто за којим је учио, а касније су му набавили и посебан орман. Све његове ствари су биле чисте. Књиге су му биле укоричене и увијене у хартију, а свеске уређене. Једног дана, вадећи перо из мастионице, погрскао је свеску мастилом. То га је много узбудило. Он је пажљиво извукао убрљани лист из свеске, ушри други и одмах преписао све три

стране. Када је учио, Волођа је био сконцентрисан; ништа га друго није интересовало. Пошто би спремио задатке, он је стављао књиге и свеске у торбу, а све остало у фијоку од стола, или у своју библиотеку која се налазила на полицама ормана.

После учења он се весело играо са сестром Ољом. Тачно у осам часова увече цела породица је пила чај и вечерала, а у пола девет Волођа је ишао да се умии пре него што ће ићи да спава и, пошто би пожелело свима »лаку ноћ«, легао би и одмах заспао.

Волођа је био понекад несташан, али је био послушан. Речи оца и мајке биле су за њега закон. Он је савесно извршавао све оно што су му они говорили. Био је нежан и пажљив. Сви су га у породици волели.

Волођа је ускоро скренуо на себе пажњу целе околине својом великом обдареношћу, вољом, марљивошћу у учењу и жељом да све зна и што је могуће више чита и учи.

Влад. Бонч - Бруевич

»Пионирска Правда«